

ДО
Г-ЖА ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ул. „Георг Вашингтон“ № 22, гр. София

СИГНАЛ

с искане за проверка по собствена инициатива

Относно: системно намаляване на определяните от ТЕЛК проценти трайно намалена работоспособност / вид и степен на увреждане на лица с вродени сърдечни малформации (ВСМ) при непроменено или влошено здравословно състояние; практика по определяне на кратки срокове на експертните решения при необратими вродени състояния.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ОМБУДСМАН,

Асоциация „Детско сърце“ обединява пациенти с вродени сърдечни малформации и техните семейства. В България живеят най-малко 20 000 души с ВСМ — състояния, които съвременната медицина коригира хирургично, но не излекува: те са пожизнени, изискват постоянно наблюдение, медикаменти и нередко последващи операции.

През 2026 г. Асоциацията проведе анонимно национално проучване сред засегнатите (121 отговора, отнасящи се до експертни решения от периода 2023–2026 г.). Пълният доклад с резултатите прилагаме към настоящия сигнал. Основните констатации са следните:

1. **41% от анкетираните** съобщават за намаление на процента при последното си освидетелстване — с медиана 24,5 процентни пункта. **78% от намаленията са извършени при непроменено или влошено** (по самооценка) здравословно състояние; статистическият анализ показва, че намалението е независимо от промяната в здравето.
2. 15 от намалените лица **губят изцяло статута на човек с увреждане** (падат под 50%), а 25 — по-високото ниво на подкрепа (под 71%). 40% от цялата извадка получава точно 50% — минималната квалифицираща стойност.
3. От приключилите обжалвания **53% завършват с увеличение, като във всички документиращи успешни случаи е възстановен точно предишният процент** — индикация, че първоинстанционните намаления често нямат защитима медицинска основа. Същевременно 58% от намалените не обжалват, като сочат продължителност

10–18 месеца, спиране на пенсии и помощи по време на процедурата и необходимост от адвокат.

4. Най-честото оплакване са **кратките срокове на решенията** — едно- и двегодишни решения за необратими вродени състояния, включително за дете в листа за сърдечна трансплантация, и случай на отнето пожизнено решение при навършване на 16 години — при положение че чл. 101а, ал. 2 от Закона за здравето предвижда пожизнено определяне на степента при дефинитивни състояния без възможност за възстановяване.
5. Нормативният анализ в доклада (раздел 7) идентифицира вероятния механизъм в Приложение № 1 към Наредбата за медицинската експертиза: при децата с клапно протезиране и тежки, сложни малформации се прилага отпавна точка с 80%, докато при възрастните същото непроменено състояние се оценява на 50% по новата т. 1.2 от Част IV, Раздел II (ДВ, бр. 10 от 2023 г., в сила от 31.01.2023 г.) или по общите точки за функционален клас на сърдечната недостатъчност — при което навършването на пълнолетие механично намалява оценката на вродено, непроменено състояние.

Изложеното засяга права на деца и хора с увреждания по смисъла на Закона за хората с увреждания и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по която Република България е страна, и има системен, а не индивидуален характер. Проблемът е отразен и в национален телевизионен репортаж, в който специалист от Националната кардиологична болница независимо потвърждава, че това са пациенти, „които не се подобряват с всяко следващо преиздаване на решенията“.

С оглед на гореизложеното и на основание Закона за омбудсмана, любезно молим:

1. Да предприемете **проверка по собствена инициатива** относно практиката на органите на медицинската експертиза при освидетелстване и преосвидетелстване на лица с вродени сърдечни малформации;
2. Да изискате от НЕЛК и от Министерството на здравеопазването **статистическа информация** за броя на експертните решения при ВСМ (МКБ Q20–Q28) по години от 2021 г. насам, включително разпределение на определените проценти, дял на намаленията при преосвидетелстване, срокове на решенията и резултати от обжалванията;

3. Да извършите **оценка на съответствието** на практиката по определяне на срокове на експертните решения при необратими ВСМ с чл. 101а, ал. 2 от Закона за здравето, както и на измененията в Част IV, Раздел II от Приложение № 1 към НМЕ (ДВ, бр. 10 от 2023 г.) с правата на хората с увреждания;
4. При установяване на нарушения — да отправите **препоръки** до министъра на здравеопазването за изменение на Наредбата за медицинската експертиза и за гарантирано кардиологично участие при оценката на ВСМ;
5. Да ни предоставите възможност за **среща**, на която да представим доклада, както и — с изричното съгласие на засегнатите лица — конкретни документирані случаи.

Оставаме на разположение за допълнителна информация. 34 от анкетираните са дали съгласие за последващ контакт, което позволява проверка на индивидуални случаи при пълно зачитане на защитата на личните данни.

Приложения:

Доклад „Опитът на хората с вродени сърдечни малформации при медицинската експертиза (ТЕЛК/НЕЛК)“, версия 1.0, юли 2026 г.

Приложение „Документирани случаи (анонимни)“ — пет анонимизирани случая.

Техническо приложение „Предложения за изменение на Наредбата за медицинската експертиза по отношение на вродените сърдечни малформации“.

С уважение,

.....

Цветослав Найденов

Председател на Асоциация „Детско сърце“